

Cerkvene zadeve.

Podružnice mariborske farne cerkve:

2. Kapela sv. Duha v mestnem špitalu. V tej kapeli sta bila leta 1703. dva altarja, eden sv. Duha, drugi pa Matere Božje. Tudi pri tej kapeli je bila kaplanija ali beneficija, koja je ustanovil mestjan Matijaž Has, umrl leta 1643. Ta je sporočil špitalu 18000 fl., naj bi vsako leto iz odstotkov te glavnice prejemale: beneficijati 100 tolarjev, mestni župnik pa tudi 100 tolarjev. Za te dohodke je moral beneficijati vsaki teden 3 sv. meše brati, eno v špitalski kapeli, drugo v farni cerkvi, tretjo pa v cerkvi sv. Ulrika; mestni župnik pa enega kaplana s vsemi potrebami razun obleke preskrbeti. Prvi beneficijati je bil Franc Paskvalin, poznejši mestni župnik.

Iz te kapele, koja so menda tudi ob času cesarja Jožefa II. opustili, so si Mariborčani napravili gledališče, pozneje pa dekleško šolo.

3. Lavretanska kapela v spodnjem mariborskem gradu, katero je pozidal leta 1655. grajščak Juri Jernej Kisl grof Kočevski, posvetil pa France Maksimilijan Vakan, petenski škof in ljubljanski prošt, 10. dan avgusta 1661. Pomnenja vredno je, da je papež Piji VI., ki je 1782. marca 18. dan potovaje k cesarju Jožefu v Maribor došel ino tu v gradu prenočeval, drugi dan na god sv. Jožefa v tej kapeli pri sv. meši bil.

Med zamorce v srednji Afriki so začeli zopet kat. misijonarji Kristusovo vero širiti, akoravno je to sila težavno delo. Prvi je tje potoval poljski jezuit Maks Ryllo, ter je v mestu Kartumu postavil misijonsko hišo l. 1847. Ali nezdravo podnebje ga umori že čez leta dni. Enako se je godilo jegovim naslednikom, slavnemu Knobleharju, potem Reintalerju in 40. misijonarjem. Vsi so umrli nagle smrti. Leta 1862. so morali težavno delo popustiti.

Toda Bog se je ubogih zamorcev zopet usmilil. Ubudil je novega misijonarja, ki se je evangelijskega dela na celo novi način poprijel. Častiti duboven Daniel Komboni je ta misijonar. Videvši, da je za Evropejce v Afriki pre vroče, za zamorce pa v Evropi pre hladno, zato je ustanovil v Veroni na Laškem semenišče za učitelje in učiteljice zamorskih otrok. Tako izučene misijonarje potem pošilja v Egipt, kder ima v Kahiru drugo semenišče, kder se zamorski fanti in dekleta iz srednje Afrike podučujejo in izrežajo za prihodnje misijonarje. In lani že je previdni gospod v srednjo Afriko poslal blizo 30 takih misijonarjev, ter daleč za Kartumom v mestu: Obeidu postavil novo misijonsko hišo. —

Največ denarne podpore za razširjenje krščanstva med ajdi v Aziji, Afriki in Ameriki žrtvujejo vrli Francozi. V Lijonu je dvoje velikih

društev. Prvo je društvo za katoliške misijone in je lani darovalo $1\frac{1}{2}$ miliona tolarjev. Drugo društvo pa se zove: društvo detinstva Jezusovega, ter je lani imelo 566,000 tolarjev za svoje blage namene pripravljenih. Tolikey požrtvovalnosti Francozev se moramo tem bolj čuditi, ako pomislimo, da so ob enem plačevali strahovito veliko denarjev grabljivim Prajzom, namreč 2000 milj. goldinarjev.

Katoliški sosadni Nemci so na den v nebovzvetja bl. Device Marije napravili velike procesije v Maria-Celje. Samo iz Gradca jih je šlo 2000 pobožnikov. Molili so po navodbi graškega vrlega škofa za sv. cerkev, da bi brž premagala svoje nasprotiuke.

Beremo, kako močno da koristijo za utrjenje katoliškega duha in zavesti veliki shodi ali tabori (kath. Wanderversammlungen), ki se zdaj posebno na Českem, Moravskem, v Gornj. in Spod. Avstrijskem pogosto obhajajo. Ali bi ne bilo kaj takega tudi nam Slovincem koristno, posebno zdaj, kedar so liberalni Slovenci verno ljudstvo po svojih časnikih begati začeli? Slovenski katoličani prevdarimo to!

Gospodarske stvari.

Goveja kuga, od kod pride in kako se proti njej obnašati.

(Gospodarski list.)

Lehko bi kdo mislil, da s tem, ko vedno o boleznih goveje živine govorimo ali pišemo, ljudi več nego treba plašimo; tajiti se vendar nikako ne da, da živinska kuga široko po Evropi razsaja, kar je tudi umne zdravnike napotilo, da so se medsebojno in tudi v društvih začeli pogovarjati o tem, kako bi tej pošasti v okom priti zamogli. Taki pogovori so dosta koristili, ter je medsebojno posvetovanje strokovnjakov toliko pripomagalo, da se vsled primernih, umno rabljenih pomočkov kuga nikakor več tako naglo in tako daleč ne razširja, kakor nekdanj, in da je toraj tudi škoda po njej uzročena, veliko manjša ko v prejšnjih časih.

Od kod pa goveja kuga prihaja, in ni li mogoče njej v naše kraje poti zapreti? Na neizmerenem prostoru med Karpati in Uralom, ktero gorovje mejo med Evropo in Azijo dela, in še čez Ural noter do srednje Azije, živi posebno govejo pleme, ki se imenuje štepsko ali pustinsko, in ki se od drugih plemen loči po sivobeli dlaki, dolgi ozki glavi, nenavadno dolgih rogovih, in pa vratu z ozko pečico (Halshaut = nađer); ta goveda so ožega tela in kračega repa, kakor naša domača. To pleme prenaša kugo iz srednje Azije noter do naših krajev. Kako se pa kuga v srednji Aziji zaplodi, nam je še neznano.

V starih časih je bila vojska edina pot, ki je razširjevanju kuge ugodna bila, ter nam zgodovina res tudi kaže, da je o času velikih bojov večidel tudi kuga hudo razsajala. Leta 376. je živinska kuga po srednji Evropi divjala strašno, kakor nikdar poprej; to je pa bilo ravno o času krvavih hunskih vojsk, ki so pol Evrope v žalostno puščavo spremenile. V devetem stoletju so raznašale kugo neprestane vojske Karola velikega, kralja mogočnih Frankov, in zopet trinajstega stoletja Dzingis-Kanove vojaške krdele. Ravno tako se je tudi godilo o času turških vojsk proti Rusiji in ostalej Evropi. Ko so se pa Turki nastanili na jugoiztoku Evrope, se je z njimi kuga v Evropi celo udomačila.

V novejšem času se je tej pošasti nova cesta po trgovini odprla. Odkar se blago po železnicah in parobrodih po bliskino prenaša, se z njim kuga z enako naglostjo razširja.

Da si pa tudi kuga še zdaj veliko škode učini, je vendar sedajna zguba le malenkost v primeri z zgubami svojih dni. Kot primer bodi navedeno da je, kakor francoski zdravnik Panlet priča, od leta 1711. — 1714. (o času rusko-turških in rusko-švedskih vojsk med Petrom Vel. in Karlom XII.) v srednji Evropi poginilo več ko 1.500.000 glav goveje živine, in od leta 1735—1770 (rusko-turška, avstrijska nasledstvena, in sedmoletna vojska) se računi več ko 3 milijone za kugo poginole govede.

Ker za govejo kugo leka (zdravila) ne poznamo, nam ne ostaja drugega, kakor skrb, da se kuga čez Ural ne prenese, in če se je že prenese, njej dalje razširjenje zaprečiti.

Ko enkrat gnjezdo kuge poznamo, in tudi vemo, kako se razširja, nas bo malo truda stalo, in storili bomo kugo skoraj celo nevarno. Pred letom dni so se na Dunaji v posebnem učenem zboru dogovorila pravila, po katerih se je ravnati na mejah onih držav, katerim se kuga bliža; upajmo, da bodo v kratkem vse vlade te pravila si kot veljavno postavilo prilastile. Skoraj povsodi je že zdaj od dotičnih vlad vkazano, da se zbolela živina precej pobije, hlevi, kjer je bolena živina stala, odkužijo s tem, da se pokadijo, in da se vsako odpeljvanje živine iz kraja, kjer se je kuga pokazala, prepove. Živinska kuga se namreč ne zamore razprostrirati z edinim posredovanju zraka, ampak le po dotiki bolene živine ali nje gnijočih ostankov, ki se naj torej hitreje ko mogoče vniči.

Zalibože so pogostoma gospodarji sami razširjevanja kuge krivi, ker si prizadevajo bolezen prikrivati, da bi se jim zbolela živina ne pobila. Da se to ne godi, jim je zdaj tudi skoraj povsod odločeno, da se cena zaradi kuge pobitih goved iz državne blagajne povrne, ker je boljše nekaj ti-sočev za pobito živino, škodo že itak trpečim gospodarjem povrniti, kakor pa potuhi in torej tudi razprostiranju bolezni povod dajati.

Naj bi le tudi pri nas vsi gospodarji spredvideli, da od vlade ukazane naprave, kakor prepoved živino čez deželno mejo ob času kuge goniti, bolena goveda zatrti, itd. res na občno korist merijo, tedaj bi se nam te hude šibe naravno nikakor več bati ne bilo.

Špinačo je konec avgusta najboljšo sejati. Po tem takem dobijo gospodinjke kmalu v spomladi kaj zdravega zeleničja za na mizo djati. Špinača ljubi dobro prekopano in zrahlano vrtno zemljo, ki pa ne sme preveč gnojna biti. Boljše stori špinačnim gredam, ako se nekoliko pred in po sejanji z gnojnico polivajo. Tako delo posebno koristi, če je deževno vreme.

Kmalu dozori mak. Začeli ga bodo spravljati. Tedaj se mak poruje, se poveže v rokavati. Te se potem obrnejo na vzdol, nad kako poscdo, da se makovo seme v nja iztrosi. Čez 8 dni se rokavati sopen iztepejo, da še zaostalo seme izleti. Dobljeno seme se mora kmalu lepo očistiti in konči 2 palea visoko nasipati in vsak den premešati.

Posušena makova rastlina z glamicami vred je dobro porabiti za kurjavo; pepel pa gnoju primešati. Makov pepel ima obilo: kali-ja.

Nekdanji ljudje so marljivo sejali mak zavolj bučel. Radi so tudi po obedu alj kosilu belo makovo pečeno seme rosili na kruh. Nekaj enakega delajo Tirolci.

V jutrovih deželah in v izhodni Indiji zarezujejo nezrele makove glavice, da teče iz njih mleček. Ta se na zraku kmalu strdi, in se mu zdaj pravi: opium, ki je sila omamljivi strup, pa tudi imenitno zdravilo. Pri nas sejejo mak večidel zavolj drobnega oljnatega semena. Vagan (mecen) maka daje po 30—32 funtov olja.

Na Dunaji velja vagan makovega semena 15—16 glid.

Gospodarji hvalijo rožnato deteljo (Inkarnatkle) in jo priporočajo, ker daje vrlo dobro klajo za živino. Kar je pri tej vrsti detelje posebno imenitno je to, da se zamore že rano v spomladi kositi in živini polagati. Sejejo ovo deteljico zdaj meseca avgusta in pa v prvi polovici septembra: in sicer na iz nova izorano zemljišče. Detelja že prvo jesen požene kal in steblovje. Prvi žarki spomladanskega solnca jo kmalu zopet oživijo. Detelja zdaj hitro rase. Meseca maja se da popolnem pokositi in zemljišče se zamore za pozno jesen zopet porabiti, postavimo za proso. Seme se dobiva še prav po ceni pri: Eifler et Comp. Samenhandlung in Wien.

Da se v jesen sena in otave mogoče malo zapravi, sejejo zdaj umni gospodarji mešanico. Sostavlja se iz koruze, ovsu in rži.

Nekateri v ta namen sejejo samo koruzo. Pustijo jo rasti, dokler se ne počne rožiti. Tedaj je namreč zrnje koruzino najbolj mlečasto. In zdaj se tako koruzje vse pokosi in za vsemi na rez-nem stolu na drobno zreže. Po taki rezanci pi-tana žival se brž kaj lepo podredi.

Dopisi.

Iz Maribora. Tukajšno kat. polit. društvo je 17. t. m. obhajalo svoj letni zbor. Iz tajnikovega poročila pozvedamo, da je zdaj 155 društvenikov, v denarnici pa 75 gld. in 60 kr. Razvidno tedaj je, ka ovo društvo ni propadlo, kakor se mu je prerokovalo, kedar so tukajšni slovenski liberalci odstopili.

Sicer se pa je v nedeljo udeležilo zborova-nja nenavadno veliko društvenikov, ki so kaj pazno poslušali besede gg. govornikov: Si-metingerja, Gregoreca in Kosarja o volitvenskih zadevah.

V novi odbor so se izvolili: grof Brandis, dr. Ulaga, dr. Gregorec, g. Katschthaler, g. Kand-ler in pa oče Dovnik. Nadomestniki so: g. Brglez, g. Kaučič in obrist Beranek.

Pretekli teden se je tukaj mudil c. k. šta-jerski namestnik. Čudno je, kar se nam poroča o predstavljeni srenjskih predstojnikov v pisarni c. k. okrajnega glavarstva. Poveda se, ka je v pričo namestnika in okrajnega glavarja znani Seidl ne-kako sam sebe hvalil. Vezal je govoreči skoro enake otrobe, kakor v Marenbergi. Posebno čudno pa je to, ka pred kmetom še govoriti ni dal, ko so svoje želje naznaniti hoteli. Nad nekim pošte-njakom, ki je vedeti hotel, ali bi g. Seidl priprav-ljen bil na to govoriti, da bi zastran ženitev brez-premožnih ljudi tudi srenje kaj govoriti imele, se je pa kamčki gospod hudo zarežal rekoč, da ta kim zahtevam ne privoli.

Te dni so se nekteri blagi možje liberalne stranke prizadevali za porazum in spravo med štajerskimi Slovenci. Vendar dobra reč se je raz-bila na osebi dr. Vošnjaka. Jega se držijo neraz-vezljivo liberalci — a pravne stranke prijatelji ga enako odločno morajo zavreči.

Razvidno pa je postalo ob enem, da nas ne ločijo toliko stvari, marveč osebe, zlasti pa dr. Vošnjak in njegova svojta. Po vsej sili hočejo, da se jim vsi Slovenci hlapčevsko pod-vržemo.

Iz Šmarja. 9. avgusta se je g. dr. Prus pred-stavil šmarskim volilem, kojih se je slučajno samo 20 zbralo, ker se je sloves o prihodu kasno raz-glasila. Za predsednika izvoljen g. dr. Orosel, ga priporoča za poslanca mest in trgov celjskega vo-lilnega okraja. Potem se predstavi g. dr. Prus in svoj program razvija mirno in modro po načelih, ktere ima tudi pravna stranka. Prav srčno želimo, da g. dr. Prus zmaga, ker imamo popolno zaupanje

v njegov značaj. Upamo, ka se bo skazal moža, ki tudi cerkvi potrebne svobode privoši.

Dopisniku v „Sl. Narodu“ 10. avg. ne od-govorimo, ker nam njegovo očitjanje ne služi v sramoto in mirni bralec bode sam našel resnico in laž.

Iz Brašlovč. 17. avg. V preteklih 14. dnéh je v naši okolici trikrat gorelo: v polzelski občini dvakrat, v braslovski pa enkrat. Najhujše je pa za nje, ki niso zavarovani bili, ojeti so pa le malo mogli; še živine ne povsod. Zadnji požar na Pol-zeli je bil vseh najstrašnejši, ker ni samo svinje in 7 glav goveje živine zgorelo, ampak še gospo-dinja in hči so se tako hudo opekle, ker se je obleka na njih vžgala, tako, da bo ena nju težko ozdravela. Gospodarji! kedaj se bode te vendar spametovali in dali svoja poslopja zavarovati. Ome-njeni braslovski pogorelci so vendar bili zavaro-vani, 2 pri „Slaviji“, 1 pri grački zavarovalnici. Glejte, ali ni to dobro, še le par let so plačevali!

7. dan t. m. je v Presarjih poleg Brašlovč, 25-letni fant v savinski strugi, ko se je kopal, utonil.

Kakor vselej, kedar se volitve bližajo, tako so tudi letos, začeli naši nasprotniki med ljud-stvo tiste lažnjive liste in knjižure pošiljati, ki jih „štajerska družba za izobraženje ljudstva“ izdaja. Zatorej pozor! in glejte, da se bo tudi od naše strani več storilo.*)

Od sv. Križa pri Ljutomeru. (Pojasnilo.) Jav-ljamo ti „Slov. Gospodar! da si nam vedno drag. — Zadovoljni smo s teboj. — Kmet sploh je z davki preobložen. Ali vendar še mu liberalni gospodje iz golega „človekoljubja“ čem dalje več nalagajo. Dali so mu hvalisano postavo, po kateri more dvakrat več šolnino plačevati, kakor poprej. Ven-dar šolnik bolj plačan, neče biti organist. Kmet! plačaj organista in mežnarja še posebej.

Tudi mi pravimo, da v šolo hoditi je dobro, ali kmeta siliti, otroke, na ktere je že komaj ča-kal, da bi mu nekoliko pomagali, celih osem let v šolo pošiljati, to je pretirano.

Kteri otrok je kaj prida, se v krajšem času potrebnega tudi nauči. Malopridneži pa še dosti-krat iz gimnazije pridejo domu nevedneži.

Predaleč bi zašli od namena, ako bi naštevati vse, kar se nekterim gospodom vse dobro vidi, v resnici pa kmeta le žuli.

Namen naš je razglasiti po tebi „Sl. Gospd.“ sl. svetu, da mi tukaj nikakor nismo zadovoljni s Sl. Tednikom in da ne bomo tako kmalu ho-dili po njegovih sledih in vabilih. Ker zadosti je pokazal že v prvih listih „črt“ do tega, kar je nam sveto. Misli mar on, da smo res taki tum-peži, da bi mu vse slepo verovali, kar kvasi; da vera ni v nevarnosti, da zaradi predig Jezuitov ljudje norejo. itd.

*) Se je že zgodilo — toda vlada je pograbilá I. volitvenski list, nemák in slovensk inga --- uničila. Čudno in žalostno ob enem. Katoličani se skoro same liberalne svobode ne bomo več zmeziti smeli. Vredn.